

Københavns Kommunes indsats mod social dumping

Årsrapport 2024

Indhold

Forord	4
Året der gik	6
1. Københavns indsats mod social dumping	8
Hvad er social dumping?	10
Den risikobaserede tilgang	10
2. Kontroller af arbejdsklausulen i 2024	12
Screeningsbesøg	14
Dokumentkontroller og konstaterede overtrædelser	14
Genopretning og efterbetaling ved overtrædelser	18
Uafsluttede og verserende sager	20
Revision af arbejdsklausulen	20
3. Tendenser inden for to risikobrancher	22
Bygge- og anlægsbranchen	22
Transportbranchen	28
Én overtrædelse kommer sjældent alene	30
4. Hovedleverandør efterbetaler 2,85 mio. kr. i transportsag	32
5. Hovedstadssamarbejdet – En fælles indsats mod social dumping	36
Udvidet samarbejde	38
6. Nyt værktøj er taget i brug	40
Meget mere end et plastikkort	40
Et fordelagtigt redskab for hovedleverandører	41
7. Uddannelsesklausulen	42
Kontroller af uddannelsesklausulen i 2024	42
Kontrakter med uddannelsesklausul	43
Revision af uddannelsesklausulen	44

Københavns Kommune

Økonomiforvaltningen
Indsatsteam mod social dumping
www.socialdumping.kk.dk

Design

KK Design

Tryk

LaserTryk.dk A/S

Papir

Vi trykker på miljøvenligt
og svanemærket papir

Udgivet

2025

Forord

Københavns Kommune er én af landets største offentlige indkøbere. Med den position følger et tilsvarende stort ansvar for at forvalte borgernes skatte kroner på social bæredygtig vis. Derfor har vi en ambition om at gå forrest i kampen mod social dumping og sikre fair konkurrence og ordentlig løn for alle vores leverandører og deres ansatte.

I 2024 har kritisable forhold i byggebranchen været genstand for politisk og mediemæssig opmærksomhed. Byggebranchens og andre branchers markante udfordringer er imidlertid ikke ny viden for Københavns Kommunes Indsatsteam mod social dumping, og erfaringerne fra kontrolarbejdet viser, at 2024 ikke var nogen undtagelse. Vi har i 2024 rejst et historisk højt efterbetalingskrav af løn til medarbejdere hos kommunens leverandører på bygge- og anlægsprojekter, hvilket understreger den fortsatte aktualitet af kommunens specialiserede kontrolarbejde.

Vores leverandører gør sig generelt umage med at leve op til de forpligtelser, der følger med at være leverandør til Københavns Kommune. Men der er desværre også nogle leverandører, der ikke gør, og som samtidig bliver stadig mere

opfindsomme i metoder til at søge omgåelse af forpligtelserne. Når kontrol af en leverandør viser manglende overholdelse af Københavns Kommunes arbejdsklausul, stiller vi krav om at leverandørerne retter op på overtrædelserne. I 2024 blev der sat punktum i en stor og omfattende transportsag, hvor hovedleverandøren fastansatte alle sine chauffører i hele Danmark på overenskomst. Dette var som konsekvens af de forhold som Indsatsteamet afdækkede og med henblik på fremadrettet efterlevelse af arbejdsklausulen. Jeg er stolt over, at Københavns Kommune er med til at skubbe arbejdsmarkedet i en mere social bæredygtig retning, ikke blot på kommunalt, men også nationalt plan.

Social dumping holder sig ikke inden for kommunegrænser eller begrænser sig til enkelte brancher. Derfor er det positivt, at vi i 2024 kunne udvide vores Hovedstadssamarbejde yderligere til nu at bestå af syv kommuner samt Nationalbanken og Nordhavnstunellen samtidig med at samarbejdets fokus er udvidet til flere risikobrancher. Udvidelsen vidner om den fælles forståelse for og anerkendelse af, at det sociale ansvar løftes bedst, når vi løfter sammen.

I efteråret 2024 kunne Københavns Kommune tage et nyt IT-registreringssystem i brug, som er udviklet med henblik på at optimere indsatsen mod social dumping i kommunen. Registreringssystemet kan med data om leverandørhierarkier og medarbejderinformationer skabe gennemsigtighed over, hvem der udfører arbejde på kommunens kontrakter og hvornår. Tilføjelsen af det nye redskab til Indsatsteamets værktøjskasse understreger, at vi mener det seriøst, når vi siger, at vi er klar til at gå langt for at sikre ordnede vilkår på et arbejdsmarked i konstant udvikling.

Af samme grund er det også afgørende, at Københavns Kommunes sociale klausuler løbende tilpasses den virkelighed, som vi møder på arbejdspladser og hos leverandører. Derfor har

kommunen i 2024 foretaget en revision af uddannelsesklausulen, som vil optimere indsatsen med at sikre elev- og lærepladser, så fremtidens arbejdstagere får de nødvendige kvalifikationer og erfaringer, der er så vigtige for, at vi kan modvirke social dumping.

Jeg er rigtig glad for, at vi sammen med myndigheder, leverandører, organisationer og andre relevante parter i løbet af 2024 har haft et stærkt samarbejde og ført en målrettet indsats, med henblik på at komme social dumping til livs. Derfor vil jeg gerne takke alle, som i løbet af året har været med os i indsatsen. Jeg glæder mig over, at vi fremover fortsætter det vigtige samarbejde, der sikrer, at København bliver bygget og holdt i gang på fair vilkår.

Lars Weiss
Overborgmester

Året der gik

172
fysiske kontroller på arbejdspladser

203
medarbejdere er indstillet til efterbetaling

4,4
mio. i samlet
efterbetalingskrav

Fokus
på tendenser indenfor
risikobrancher

 77
overtrædelses-
procent i 2024

 212
afsluttede dokumentkontroller

Nyt
Nyt IT-system til leverandørkæder
implementeres

1. Københavns indsats mod social dumping

Københavns Kommune har siden 2011 arbejdet for at bekæmpe social dumping ved at stille krav til kommunens leverandører og støtte- og tilskudsmodtagere via sociale klausuler.

I 2017 besluttede Borgerrepræsentationen at hjemtage indsatsen og etablere et in-house Indsatssteam mod social dumping til at varetage kontrol- og rådgivningsarbejdet.

Denne rapport gør status over indsatsen i 2024, som dermed var Indsatssteamets syvende år. Rapporten gennemgår Indsatssteamets kontrolarbejde med kommunens sociale klausuler, herunder større overtrædelsessager samt tendenser

indenfor social dumping i såkaldte risikobrancher, som Indsatssteamet identificerer gennem kontrolarbejdet.

Kommunens sociale klausuler er:

Arbejdsklausulen stiller krav om ordentlige løn- og arbejdsvilkår for medarbejdere hos private leverandører når de udfører arbejde på en kommunal aftale. Alle kommunens kontrakter på tjenesteydelses- og bygge- og anlægsområdet samt i vid udstrækning på støtte- og tilskudsområdet indeholder en arbejdsklausul.

Uddannelsesklausulen stiller krav om uddannelse af fremtidens faglærte arbejdskraft. Leverandører skal leve op til at uddanne et proportionelt antal elever og lærlinge fra erhvervsuddannelserne, når der udføres arbejde på kontrakter for

Københavns Kommune. Uddannelsesklausulen vedlægges aftaler, hvor der er potentiale for at uddanne lærlinge og elever.

ID-kortklausulerne stiller krav om at hovedleverandørerne sikrer registrering af de underleverandører og medarbejdere, som udfører arbejde på opgave for kommunen i Københavns Kommunes registreringssystem. Klausulerne vedlægges kontrakter, hvor der er behov for øget gennemsigtighed i leverandørhierarkier f.eks. bygge- og anlægsbranchen. ID-kortklausulerne henviser til to klausuler, hvor forskellen består i hvorvidt der stilles krav om adgangskontrol i form af et ID-kort.

Beskæftigelsesklausulen stiller krav om at beskæftige ledige, herunder specifikt personer med handicap med det formål at øge det generelle arbejdsudbud.

Indsatssteamet har ansvaret for at følge op på om de krav der stilles i arbejds-, uddannelses- og ID-kortklausulerne efterleves af kommunens leverandører. Indsatssteamet står ikke for håndhævelsen af beskæftigelsesklausulen, men er ansvarlig for vejledning om brug af beskæftigelsesklausulen.

Indsatssteamets arbejde har et dobbelt sigte:

- At sikre fair løn- og arbejdsvilkår for medarbejdere hos de private leverandører, når de udfører arbejde for kommunen.
- At sikre fair konkurrence for virksomheder, der byder på kommunens kontrakter.

Det dobbelte sigte går hånd i hånd: Uden effektiv håndhævelse af de sociale krav kan leverandører, der misligholder kravene, få en konkurrencemæssig fordel over de leverandører, der lever op til deres kontraktuelle forpligtelser. Derudover medvirker de sociale krav til, at virksomhederne konkurrerer på sunde parametre, i stedet for at konkurrere på at dumpe lønningerne. Indsatssteamets overordnede arbejdsopgaver er at sikre, at klausulerne er opdaterede og at de håndhæves samt at rådgive udbudsjurister, kontraktholdere mv. om implementering og anvendelse af klausulerne.

Hvad er social dumping?

I Københavns Kommune er indsatsen mod social dumping operationaliseret via offentlige indkøb og støtte- tilskudsmidler. Social dumping defineres i dette regi som en overtrædelse af arbejds- og uddannelsesklausulens krav. Indsatsteamet skelner ikke mellem danske og udenlandske medarbejdere og arbejdsgivere i vurderingen af, hvornår der er tale om social dumping.

”I Københavns Kommunes indsats mod social dumping, defineres social dumping som en overtrædelse af arbejds- og uddannelsesklausulens krav”.

Indsatsteamet opererer også med en bredere forståelse af social dumping end ovenstående som et samfundsfænomen, der giver sig til udtryk i konkrete konsekvenser for både den enkelte og gruppen af lønmodtageres hhv. løn, arbejdsvilkår og arbejdsmiljø. Fænomenet defineres ved dets underliggende mekanismer i relation til grænseoverskridende tjenesteydelser og arbejdskraft, som skaber udfordringer for den danske model samt grobund for forringelser af løn- og arbejdsvilkår, der ofte omtales som et "ræs mod bunden". Med denne bredere definition følger en anerkendelse af, at den indsats, som Københavns Kommune kan løfte ved effektiv og målrettet håndhævelse af klausulkrav, ikke er en altomfattende indsats mod social dumping i sin

helhed. Ambitionen med at stille krav i forbindelse med offentlige indkøb og tildeling af støtte- tilskudsmidler, er at påvirke markedet i en mere social bæredygtig retning inden for rammerne af, hvad der kan reguleres gennem kommunens indkøbsaftaler og kontraktforhold med private leverandører og støtte- og tilskudsmodtagere. Med arbejdsklausulens reference til de kollektive overenskomster understøtter Københavns Kommune den danske model som værende normen for lønfastsættelse i Danmark.

Den risikobaserede tilgang

Indsatsteamet arbejder risikobaseret ud fra en cirkulær proces bestående af følgende fire processkridt: 1) analyse af kontraktportefølje og historiske data 2) fysiske kontrolbesøg og dokumentkontrol 3) opklaring, herunder afdækning af overtrædelsers omfang og 4) håndhævelse og genopretning ved overtrædelser.

Indsatsteamet foretager løbende analyser af Københavns Kommunes kontraktportefølje med henblik på at planlægge kontrolindsatser efter den risikobaserede tilgang. Risikovurderingen foretages på baggrund af en række forskellige kilder. Indsatsteamet indsamler løbende data om de enkelte kontrakter og udvælger med udgangspunkt i Indsatsteamets branche- og arbejdsmarkeds-

Figur 1

Figuren viser Indsatsteamets risikobaserede kontrolproces, som består af fire processkridt: analyse af kontraktportefølje, kontrol, opklaring og håndhævelse.

kendskab kontrakter til fysiske kontroller. Indsatsteamet modtager desuden tip fra både interne og eksterne kilder og anvender erfaringer fra de mange tusinde kontroller, Indsatsteamet har gennemført og opsamlet i et internt register siden 2018.

Kernen i den risikobaserede tilgang er de indledende fysiske kontrolbesøg, hvor Indsatsteamet indsamler informationer om arbejdsforholdene hos den enkelte virksomhed, der ofte er nødvendige for at komme til bunds i sagerne. De fysiske besøg kan give anledning til yderligere og dybdegående dokumentkontroller, hvor Indsatsteamet undersøger udvalgte medarbejders løn- og arbejdsvilkår. Indsatsteamet følger altid sagerne til dørs og fokuserer på genopretning både bagud- og fremadrettet. Processen er cirkulær, fordi erfaringer fra afsluttede sager danner udgangspunkt for udarbejdelse af nye risikobaserede analyser af kontraktporteføljen.

For at følge med udviklingen i markedet, udvider Indsatsteamet løbende kontrolarbejdet til nye brancher og områder, hvor Indsatsteamet har behov for at opdyrke erfaring med henblik på at udvikle risikovurderingen yderligere. Ligeledes afdækker Indsatsteamet leverandører, der finder nye kreative måder at omgå klausulerne på, hvorfor Indsatsteamets arbejdsmetoder og klausuler løbende opdateres og forbedres til et marked i konstant udvikling.

”Den risikobaserede tilgang betyder, at Indsatsteamets kræfter fokuseres dér, hvor de gør mest gavn, og at de virksomheder, som har orden i forholdene, i mindre grad oplever unødigt kontrol”.

2. Kontroller af arbejds- klausulen i 2024

Københavns Kommunes arbejds- klausul sikrer fair løn- og arbejds- vilkår og fair konkurrence, når private leverandører udfører opgaver for kommunen.

Indsatsteamet arbejder med fire forskellige typer af kontrol:

Screeningsbesøg er uanmeldte fysiske kontrolbesøg på arbejdspladser.

Dokumentkontroller er indhentning og vurdering af dokumentation for en medarbejders løn- og arbejdsvilkår.

Uddannelseskontroller er fysiske besøg og dokumentkontroller af overholdelse af krav til elever og lærlinge på en aftale.

Rekognoscering er en række af fysiske kontroller, der f.eks. kortlægger hvilke faggrupper og virksomheder, der er til stede på arbejdspladserne, og hvor langt forskellige projekter er.

I 2024 gennemførte Indsatsteamet 587 kontroller af arbejds-klausulen og uddannelsesklausulen. Kontrollerne fordelte sig på 172 screeningsbesøg, 316 dokumentkontroller, 68 uddannelseskontroller og 31 rekognosceringer. Screeningsbesøg og dokumentkontroller udgør tilsammen 488 af de 587 kontroller.

Størstedelen af Indsatsteamets kontroller i 2024 er foretaget inden for bygge- og anlægsbranchen. Derudover har sager på transport- og logistikområdet fyldt meget i Indsatsteamets kontrolarbejde, både de der er startet i 2024 og fremgår af figur 3, og de der er verserende fra tidligere år. Transportsager er ofte kendetegnet

ved at være store sager, som strækker sig over en længere periode. Derfor indgår langt fra al data fra transportsager, der har fyldt i 2024, i denne årsrapport.

Der er udført 14 screeningsbesøg på renhold- og rengøringsområdet, hvoraf flere af kontrollerne har været afviklet som natbesøg. Rengøring udføres ofte om natten, hvor medarbejderen er alene og derfor har begrænset kontakt med kollegaer og begrænsede muligheder for at tale om og få kendskab til rettigheder indenfor løn- og arbejdsvilkår. Arbejdsforholdene kan udgøre en risiko for social dumping, men i modsætning til kontrollerfaringerne i 2023, har Indsatsteamet i 2024 ikke fundet brud på arbejds-klausulen i den større rengøringsaftale, som har været kontrolleret. De overtrædelser, der er fundet på rengøringsområdet i 2024, har været i forbindelse med skur- og slutrengøring på byggepladser.

Arbejds-klausulen (2021)

Arbejds-klausulen stiller krav om, at alle, der udfører arbejde for Københavns Kommune, skal have fair løn- og arbejds-vilkår.

Forpligtelsen i arbejds-klausulen:

Leverandøren skal sikre, at ansatte hos leverandøren og eventuelle underleverandører er sikret løn- og arbejds-vilkår, der ikke er mindre gunstige, end dem der gælder for arbejde af samme art i henhold til en kollektiv overenskomst. Overenskomsten skal være indgået af de inden for det pågældende faglige område mest repræsentative arbejdsmarkedsparter i Danmark og gælde på hele det danske område.

Sanktionsmuligheder ved brud på arbejds-klausulen:

- Ved formelle overtrædelser som f.eks. utilstrækkelig dokumentation kan leverandøren efter varsling blive pålagt dagbod.
- Ved materielle overtrædelser som f.eks. underbetaling kan leverandøren blive pålagt efterbetalingskrav til de ansatte, som er blevet underbetalt.
- Ved grove overtrædelser, som dækker over en underbetaling på 15 % og derover (af den samlede løn herunder særlige ydelser) i forhold til mindsteniveauet i en gældende referenceoverenskomst, pålægges leverandøren en bod. Bodens svarer til 50 % af underbetalingen og tilfalder Københavns Kommune.
- Københavns Kommune kan ved grov misligholdelse til enhver tid helt eller delvist opsiges kontrakten med leverandøren.

Screeningsbesøg

Alle Indsatsteamets kontroller af arbejdsklausulen er uanmeldte. I langt de fleste tilfælde starter Indsatsteamet med at tage på et fysisk screeningsbesøg på en arbejdsplads, hvor der gennemføres individuelle samtaler med medarbejderne. Hvis Indsatsteamet ikke finder umiddelbar risiko for overtrædelser af arbejdsklausulen, foretages der ikke yderligere. Hvis Indsatsteamet derimod vurderer, at der er konkret risiko, bliver der udført en dokumentkontrol på én eller flere medarbejdere.

Indsatsteamet gennemførte 172 screeningsbesøg i 2024. Ud af dem var 14 foretaget på baggrund af interne tip f.eks. fra forvaltningerne eller eksterne tip f.eks. fra Indsatsteamets hotline. De resterende 158 kontrolbesøg var udvalgt af Indsatsteamet på baggrund af en konkret risikovurdering. I 73 ud af de 172 screeningsbesøg (svarende til 42 %) vurderede Indsatsteamet, at der var risiko for en overtrædelse af arbejdsklausulen. På den baggrund blev der foretaget 316 dokumentkontroller.

Dokumentkontroller og konstaterede overtrædelser

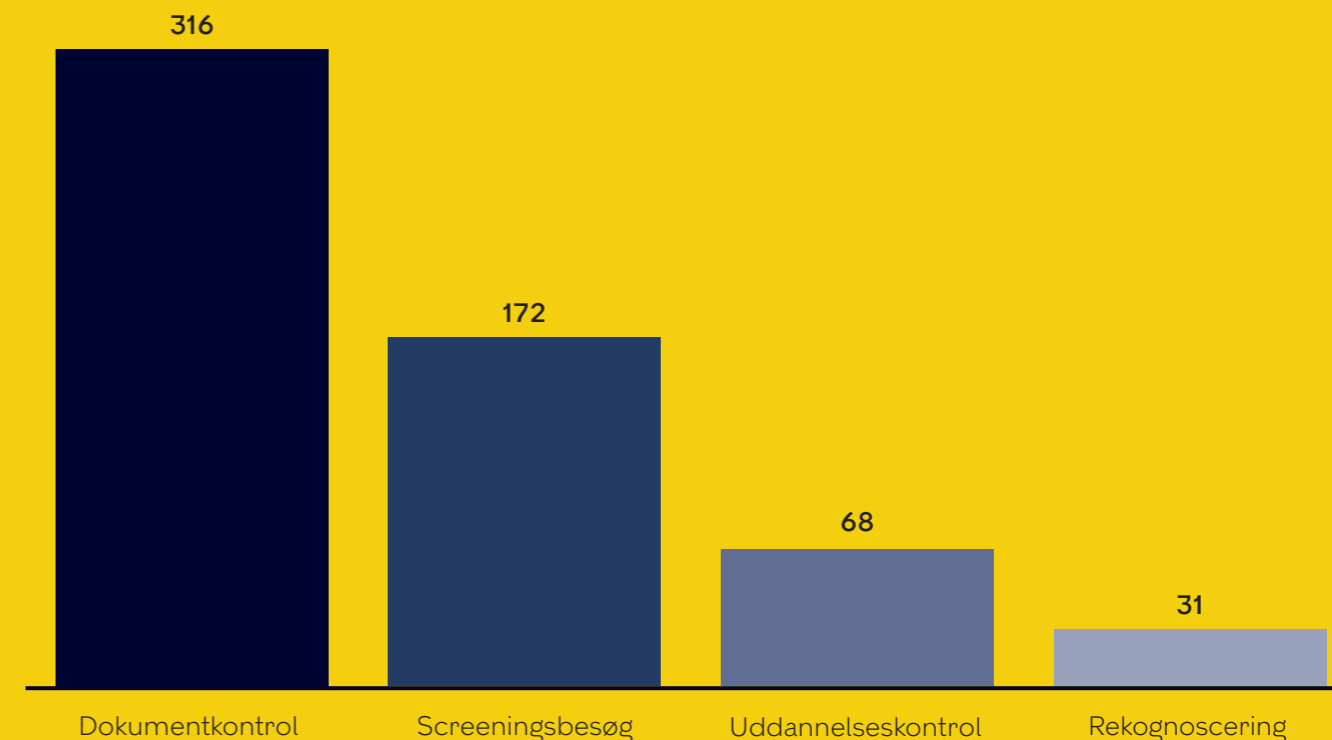
Ved en dokumentkontrol anmoder Indsatsteamet hovedleverandøren om en række dokumenter på relevante medarbejders løn- og arbejdsvilkår. Det er hovedleverandørens opgave at sikre, at klausulkravene for underleverandørernes ansatte på opgaven efterleves, og at det kan dokumenteres overfor Indsatsteamet. Når dokumentationen foreligger, sammenholder Indsatsteamet beregningen af medarbejderens lønvilkår med vilkårsniveauet i den relevante referenceoverenskomst på området for at kunne vurdere om medarbejderne er blevet underbetalt.

Metode og begrebsafklaring

- De kontroller, der fremgår i dette afsnit af årsrapporten, er kontroller der er startet i 2024. Derfor vil sager der er påbegyndt før, men afsluttet i 2024 samt verserende sager, som endnu er uafsluttede i 2024, ikke fremgå.
- Når der opgøres tal for overtrædelser i afsnittet, refereres der til materielle overtrædelser af arbejdsklausulen, altså underbetaling og øvrige overtrædelser knyttet til den enkelte medarbejders arbejdsforhold. De formelle overtrædelser, der henviser til klausulens dokumentations- og fristkrav, og som sanktioneres med bod, opgøres for sig selv.
- Kontroller, der er foretaget i regi af Hovedstadssamarbejdet og samarbejdet med Vejdirektoratet, fremgår ikke af afsnittets data. Kontrolldata vedrører alene kontroller af Københavns Kommunes egne leverandører.

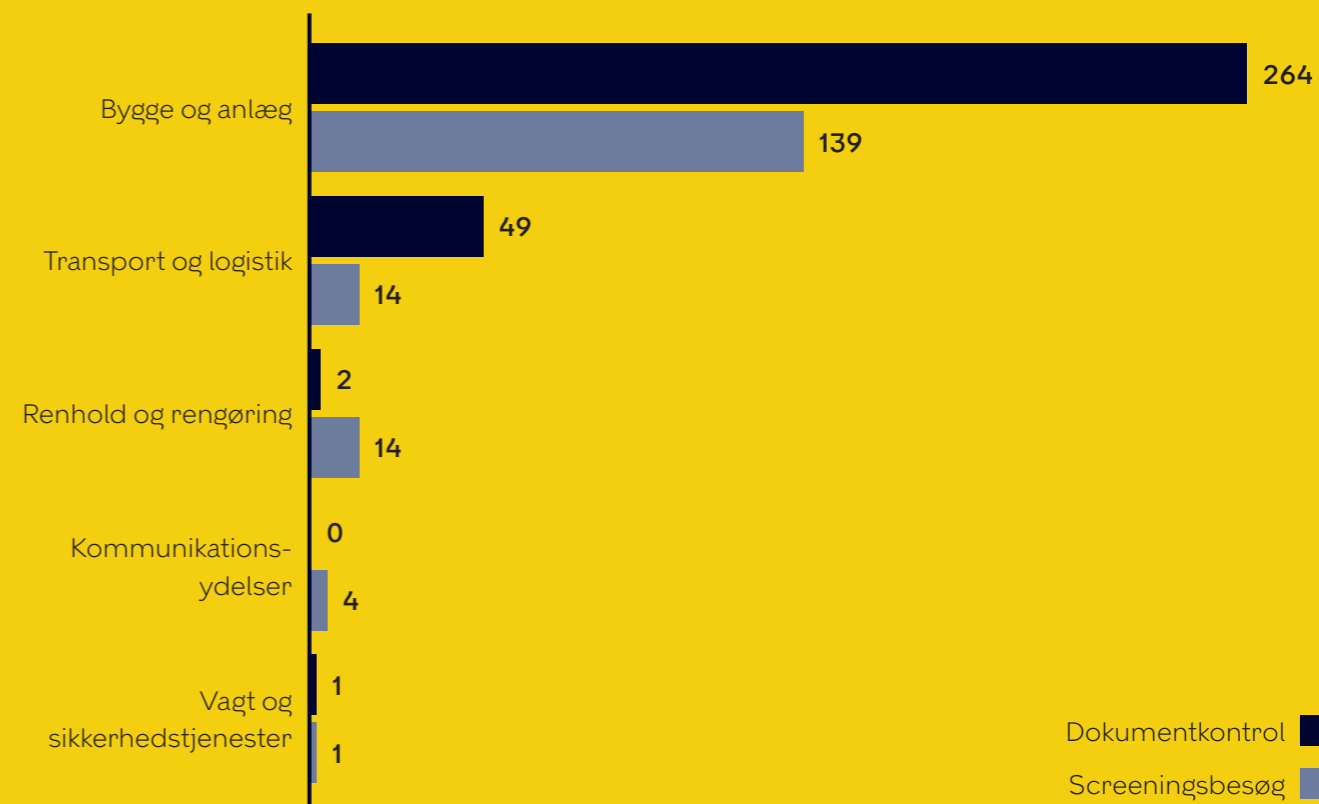
Figur 2

Antal kontroller fordelt på kontroltype.

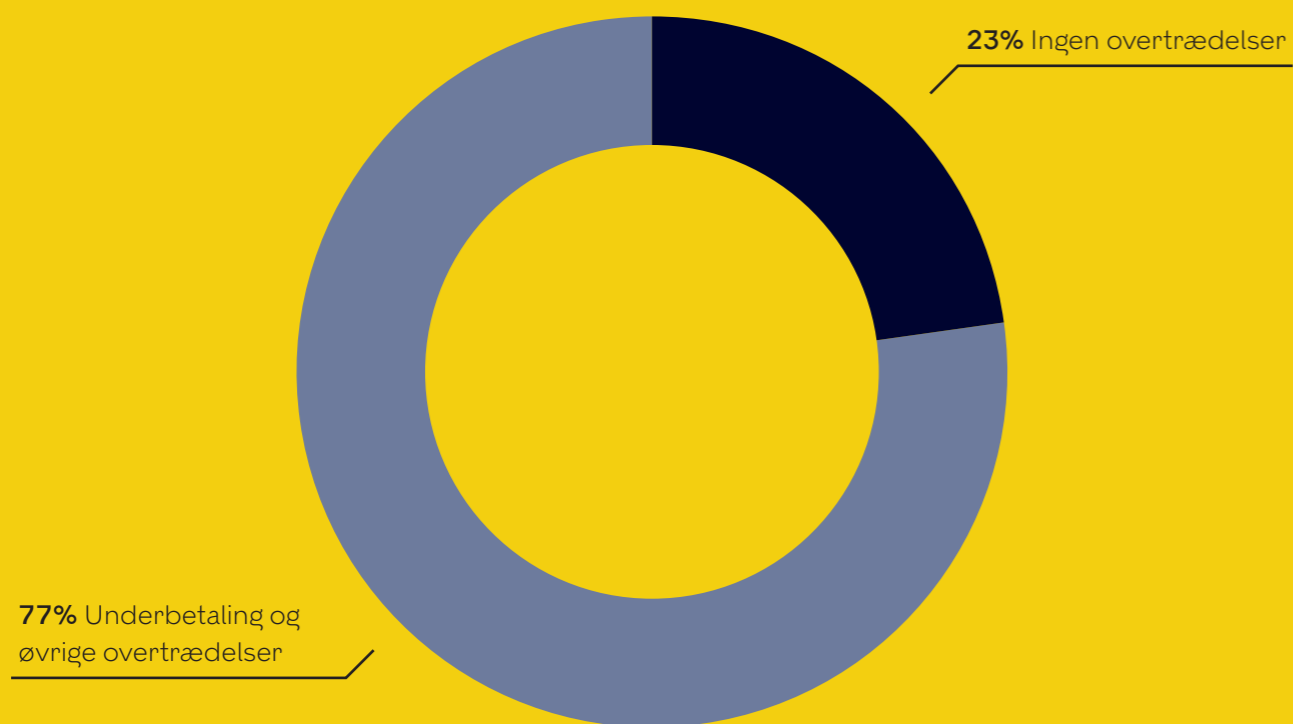
Figur 3:

Antal dokumentkontroller og screeningsbesøg fordelt på branche.

Figur 4

Figuren angiver andelen af konstaterede overtrædelser, som er fundet i dokumentkontroller.

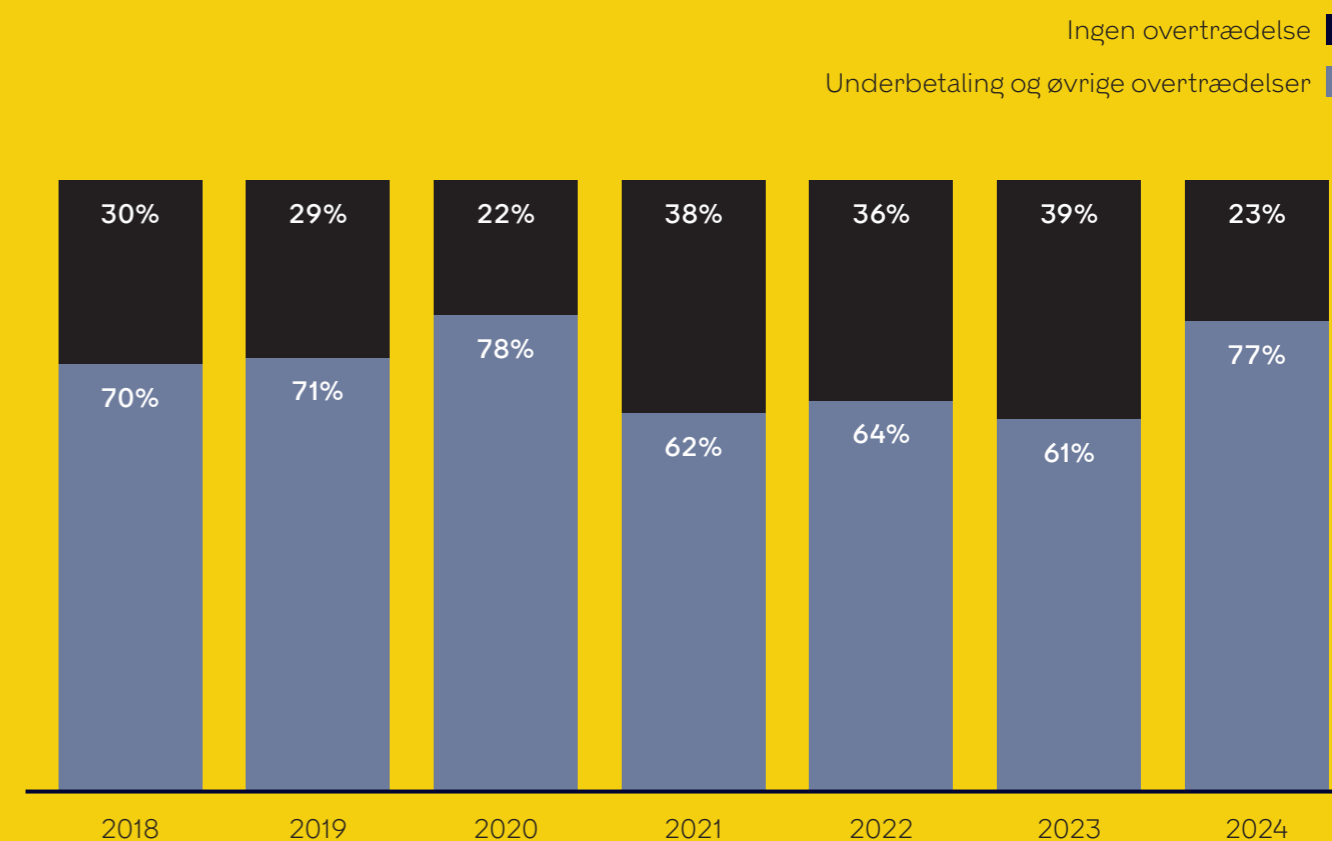
Der er på nuværende tidspunkt foretaget en konkret lønberegning i 300 af de 316 iværksatte dokumentkontroller. I 2024 fandt Indsatsteamet overtrædelser af Københavns Kommunes klausuler i 231 tilfælde. Det svarer til, at der har været en overtrædelsesprocent på 77 % i de færdigbereggede dokumentkontroller. Overtrædelserne vedrører primært underbetaling og manglende arbejdsskadeforsikring. I enkelte sager blev der også fundet brud på andre ansættelsesvilkår i henhold til den gældende referenceoverenskomst. Indsatsteamet bruger overtrædelsesprocenten på dokumentkontroller som indikator for kvaliteten af risikovurderingerne på screeningsbesøgene.

Langt størstedelen af overtrædelsessagerne blev fundet indenfor bygge- og anlægsbranchen, hvor der var 194 overtrædelser af arbejdsklausulen, mens der på transportområdet blev fundet 36 overtrædelser.

Overtrædelsessagerne i 2024 er kendetegnet ved at være grovere sammenlignet med tidligere år. I 83 % af overtrædelsessagerne i 2024 blev der konstateret grove overtrædelser. Underbetalingsprocenten har været 58 %, hvilket er en stigning på 37 procentpoint i forhold til den gennemsnitlige underbetalingsprocent i perioden 2018-2023.

Figur 5

Figuren viser procentandelen af materielle overtrædelser af arbejdsklausulen pr. år i perioden 2018 til 2024.

I 2024 var den gennemsnitlige efterbetalingskrav pr. medarbejder 32.000 kr., som til sammenligning er markant højere end de 16.400 kr., der er gennemsnittet for efterbetaling pr. medarbejder for perioden 2018-2023.

Hvis en leverandør ikke fremsender fyldestgørende dokumentation inden for en given tidsfrist, kan Indsatsteamet anbefale den kontraktholdende fagforvaltning at anvende dagbod. I 2024 blev der varslet dagbod i 45 sager og udstedt bod i 30 af sagerne.

Grove overtrædelser

Grove overtrædelser er defineret ved en underbetaling på 15 % og derover i forhold til mindsteniveauet i en gældende referenceoverenskomst (dvs. samlet løn, herunder særlige tillæg).

I arbejdsklausulen sanktioneres leverandøren for grove overtrædelser med bod udover kravet om efterbetaling til medarbejderen. Bodden svarer til 50 % af underbetalingen og tilfalder forvaltningen.

Genopretning og efterbetaling ved overtrædelser

Når Indsatsteamet finder overtrædelser af arbejdsklausulen, bliver der rettet krav til hovedleverandøren om, at de underbetalte medarbejdere skal modtage efterbetaling. Indsatsteamet stiller både krav om, at der bliver rettet op bagudrettet ved efterbetaling til de berørte medarbejdere samt fremadrettet med henblik på at overholde arbejdsklausulen i den resterende kontraktperiode. I nogle overtrædelsessager indkaldes hovedleverandøren og eventuelle involverede underleverandører til et mæglingssmøde med Indsatsteamet og den forvaltning, som har indgået kontrakten. Mæglingssmødet giver leverandøren mulighed for at blive hørt og sætter rammerne for en konstruktiv og åben dialog om overtrædelsernes omfang samt beregnings- og fortolkningsgrundlaget. På mæglingssmødet aftales typisk også hvornår og hvordan hovedleverandøren skal dokumentere, at der er rettet op.

For sager, som er startet i 2024, har Indsatsteamet beregnet et samlet efterbetalingskrav for 203 medarbejdere på ca. 4,4 mio. kr. i alt. Heraf er der ved årsskiftet sket efterbetaling af ca. 3,6 mio. kr. til 135 medarbejdere. I takt med at sager, der er påbegyndt før 2024 er blevet lukket, er ovenstående opgørelse for det samlede efterbetalingskrav blevet opdateret. Derfor vil grafens tal være større end rapporteret tidligere i de respektive år. Det samme må forventes at ske med tallene for 2024, grundet de verserende sager.

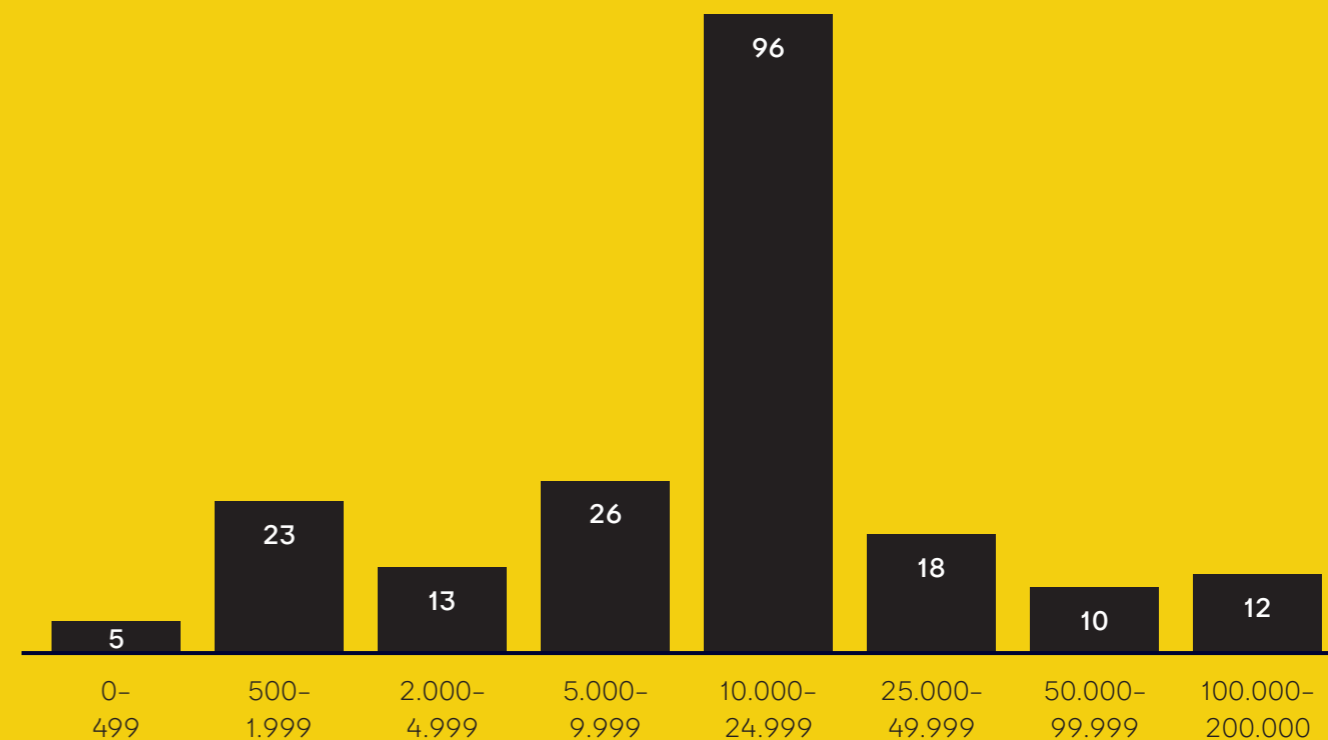
Hvis der er begrundet tvivl om en underleverandørs evne eller villighed til at foretage en dokumenterbar efterbetaling til sine egne ansatte, anbefaler Indsatsteamet hovedleverandøren selv at foretage efterbetalingen direkte til de underbetalte medarbejdere. Når efterbetalingen er dokumenteret, afslutter Indsatsteamet sagen.

I nogle sager lykkes det ikke at få kontakt til eller identificere de medarbejdere, der skal modtage efterbetalingen. I de tilfælde tilfalder efterbetalingen kommunen. Indsatsteamet har en ambition om, at dette beløb skal være så lavt som muligt, og i 2024 har det alene været tilfældet i 21 sagsforløb, der samlet omhandler krav for 127.355 kr. I 89 % af sagerne på tværs af år er efterbetalingen tilfaldet medarbejderne.

Siden 2021 har Københavns Kommune også stillet krav om, at leverandører har arbejdsskade-forsikring for medarbejdere i alle led i leverandørkæden, der udfører arbejde for kommunen. Sanktionen for overtrædelse er bod på 5.000 kr. pr. medarbejder og dagbod på 2.000 kr. pr. medarbejder, indtil forholdene er bragt i orden. I 2024 har der været 10 sager om manglende arbejdsskade-forsikring, og der er udstedt bod i 4 af de 10 sager.

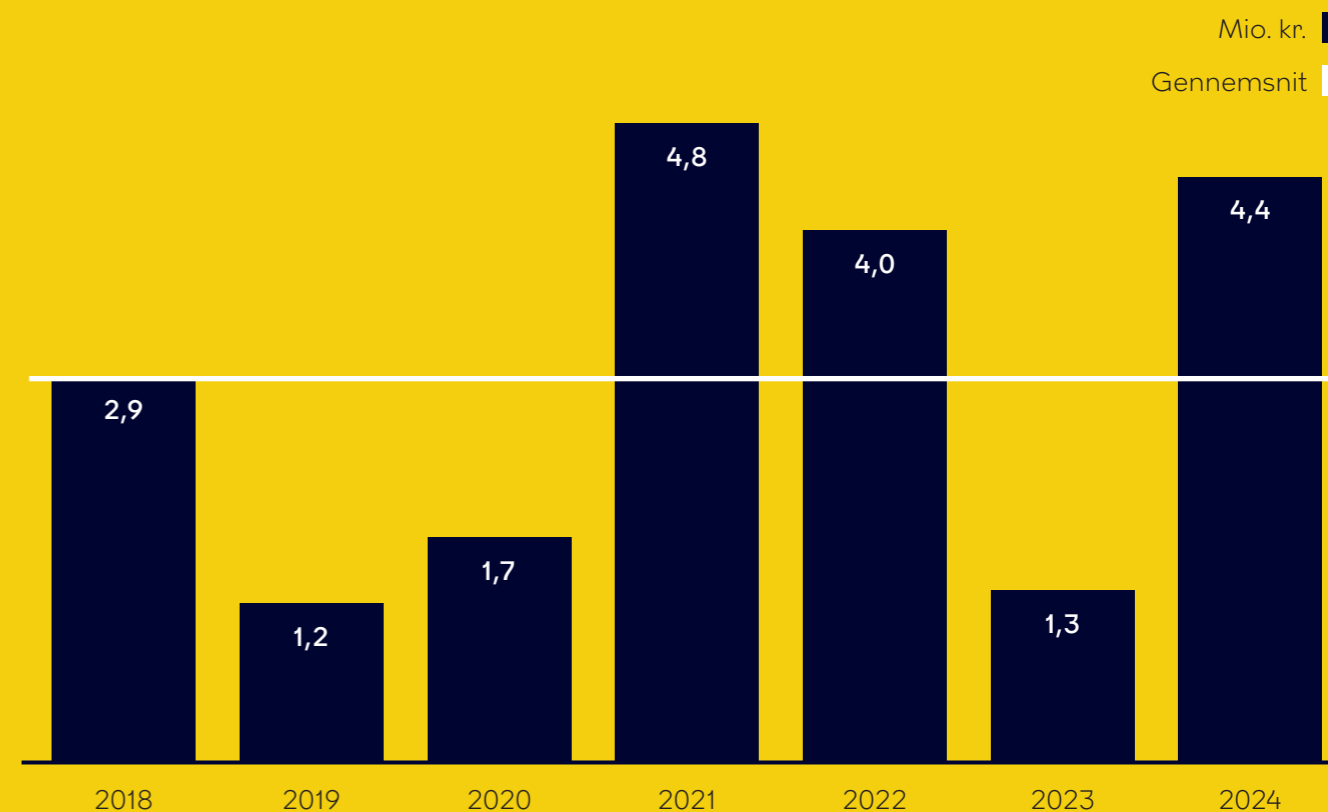
Figur 6

Figuren viser overtrædelsessager (antal underbetalte medarbejdere) i 2024 fordelt efter størrelsen på efterbetalinger (kroner).

Figur 7

Samlet efterbetalingskrav på tværs af brancher fordelt på år.

Uafsluttede og verserende sager

Udover sagerne om genopretning og efterbetaling ved overtrædelser er der endnu ikke foretaget en vurdering af yderligere 16 dokumentkontroller, som er opstartet i 2024, ligesom beregningen af efterbetalingskrav for 38 verserende overtrædelsessager ikke er afsluttet. Det samlede efterbetalingskrav for kontroller foretaget i 2024 vokser derfor i takt med, at de sidste sager afsluttes.

Revision af arbejdsklausulen

Det er afgørende, at de sociale klausuler løbende tilpasses den virkelighed, som Indsatsteamet møder i kontrolarbejdet. Derfor vil Indsatsteamet i det kommende år igangsætte en revision af arbejdsklausulen bl.a. på baggrund af de tendenser og erfaringer, som kontrollerne har leveret og den vidensdeling, der løbende foregår mellem Indsatsteamet og landets myndigheder, arbejdsmarkedets parter samt danske og europæiske Indsatsteams.

Hotline for tips og rådgivning

Indsatsteamets hotline giver leverandører, medarbejdere, kommunens forvaltninger, borgere og andre aktører med mistanke om social dumping på kommunens kontrakter mulighed for at kontakte en CSR-medarbejder fra Indsatsteamet direkte og anonymt. Henvendelser via hotlinen giver Indsatsteamet mulighed for hurtigt at rykke ud.

Derudover giver hotlinen leverandører, som er udtaget til kontrol, mulighed for at få rådgivning og stille spørgsmål til dokumentation, efterbetaling mv.

Hotline: 33667010
Mail: csr@okf.kk.dk

For sager, som er startet i 2024, har Indsatsteamet beregnet et samlet efterbetalingskrav på ca. 4,4 mio. kr. fordelt på 203 medarbejdere.

3.

Tendenser inden for udvalgte risikobrancher

I forbindelse med kontrolarbejdet har Indsatsteamet observeret flere tendenser i to store risikobrancher: Bygge- og anlægsbranchen og transportbranchen.

Bygge- og anlægsbranchen

Historisk højt efterbetalingskrav og grove overtrædelser

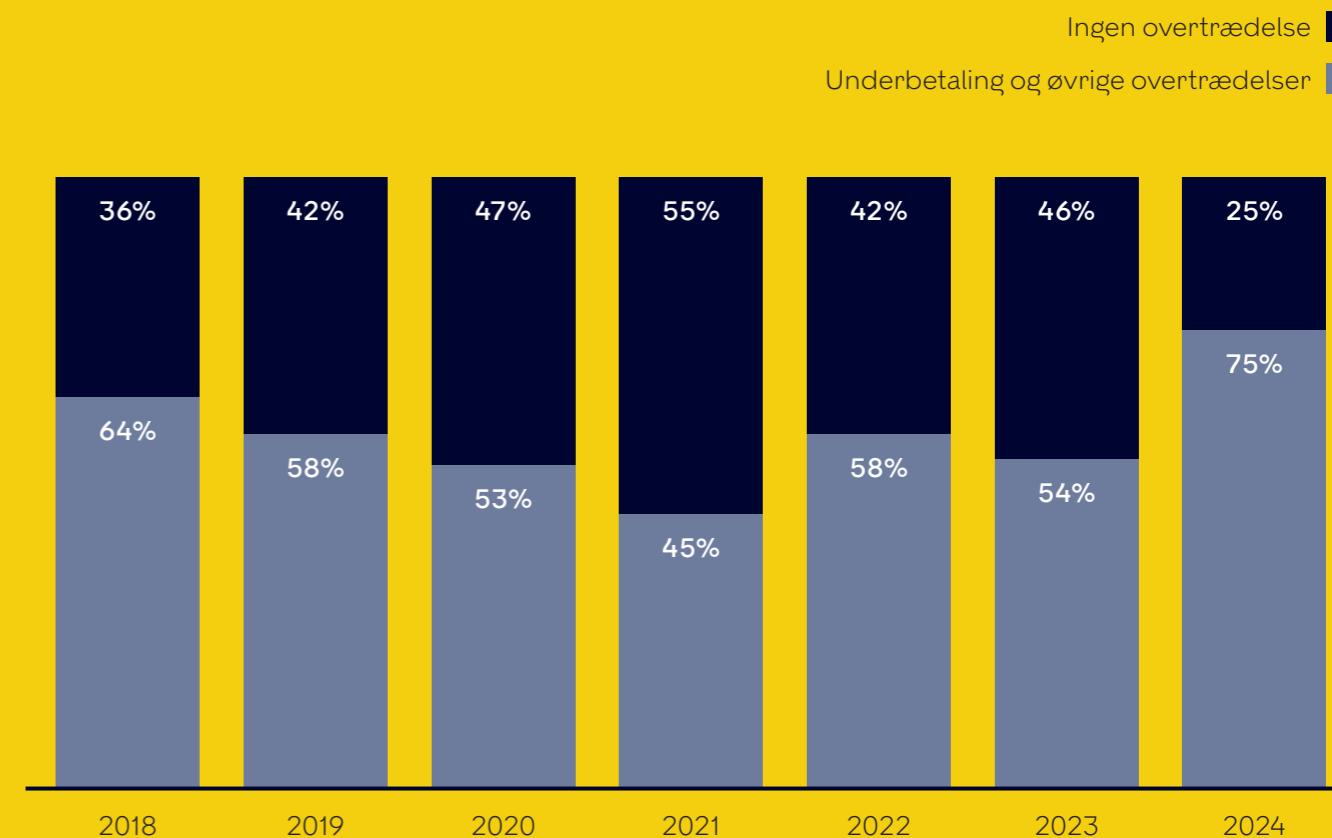
Bygge- og anlægsområdet har været genstand for både politisk og mediemæssig opmærksomhed i løbet af 2024, som bl.a. kommer til udtryk i dokumentarerne "Den Sorte Svane", "Underdanmark" og "På Statens Regning". Mediedækningen, der sætter fokus på kritisable forhold for særligt udenlandske arbejdstagere på landets

byggepladser, har givet den brede befolkning et indblik i nogle af de udfordringer, som knytter sig til denne branche. Indsatsteamet har siden etableringen i 2018 haft stort fokus på branchen. Kontrolarbejdet har igennem årene vist, at branchen har betydelige udfordringer med dårlige arbejdsforhold og social dumping. Kontrolarbejdet det seneste år viser, at 2024 ikke var nogen undtagelse.

I 2024 blev der foretaget 472 kontroller af arbejdsklausulen indenfor bygge- og anlægsydelser, heraf 139 screeningsbesøg. Flere end hver tredje kontrolbesøg gav anledning til opfølgende dokumentkontrol. Til sammenligning gav ca. hvert fjerde kontrolbesøg i 2023 anledning til dokumentkontrol.

Figur 8

Figuren viser overtrædelsesprocenten for bygge- og anlægsområdet på tværs af årene.

På baggrund af 264 dokumentkontroller kunne Indsatsteamet konstatere underbetaling eller andre materielle overtrædelser i 75 % af tilfældene. Det er en stigning på 21 procentpoint i forhold til den gennemsnitlige overtrædelsesprocent for branchen på 55 % i perioden 2018-2023.

100 %-princippet

Indsatsteamet bruger det såkaldte 100 %-princip til beregning af efterbetaling, når en leverandør ikke løfter sin kontraktuelle dokumentationspligt og leverer tilstrækkelig og pålidelig dokumentation på, at en medarbejder har fået løn. Tilstrækkelig dokumentation indebærer f.eks. indkomst-kvitteringer, lønsedler og personhenførbare bankoverførsler. Hvis der ikke eksisterer dokumentation for, at en medarbejder har fået løn, må det antages, at medarbejderen har arbejdet ulønnet, og derfor kræver kommunen fuld genopretning svarende til 100 % af den løn, medarbejderen som minimum skulle have haft jf. referenceoverenskomsten.

I 50 af overtrædelsessagerne med efterbetalingskrav i bygge- og anlægsbranchen i 2024 blev der foretaget 100 %-beregninger for efterbetaling til medarbejderne, hvilket svarer til 39 % af sagerne. Dette er en stigning sammenlignet med tidligere år, hvor der gennemsnitligt har været foretaget 100 %-beregninger i 11 overtrædelsessager med efterbetalingskrav pr. år, svarende til 13 %. 92 % af overtrædelserne i 2024 var grove overtrædelser, hvilket til sammenligning i gennemsnit har været tilfældet for 43 % af sagerne i perioden 2018-2023.

Den gennemsnitlige efterbetaling til den enkelte medarbejder steg markant i 2024 sammenlignet med tidligere år. I perioden 2018-2023 var gennemsnittet for efterbetaling pr. medarbejder 14.087 kr. imens der i gennemsnit blev opgjort efterbetalingskrav på 34.179 kr. pr. underbetalt medarbejder i 2024. I de sager hvor der blev konstateret underbetaling er der i skrivende stund stillet efterbetalingskrav på i alt 4,3 mio. kr. til 188 medarbejdere inden for bygge- og anlægsbranchen. Kravet er det største årlige efterbetalingskrav på området siden Indsatsteamets etablering.

Kontrolarbejdet i bygge- og anlægsbranchen i 2024 viser altså højere risiko for grove overtrædelser og et historisk højt efterbetalingskrav.

Det understreger, at der fortsat er høj risiko for social dumping forbundet med branchen, der har betydelige udfordringer med at sikre ordnede løn- og arbejdsvilkår for de medarbejdere, der udfører arbejde på kommunens byggepladser.

Øget risiko for overtrædelser hos styringsentreprenører

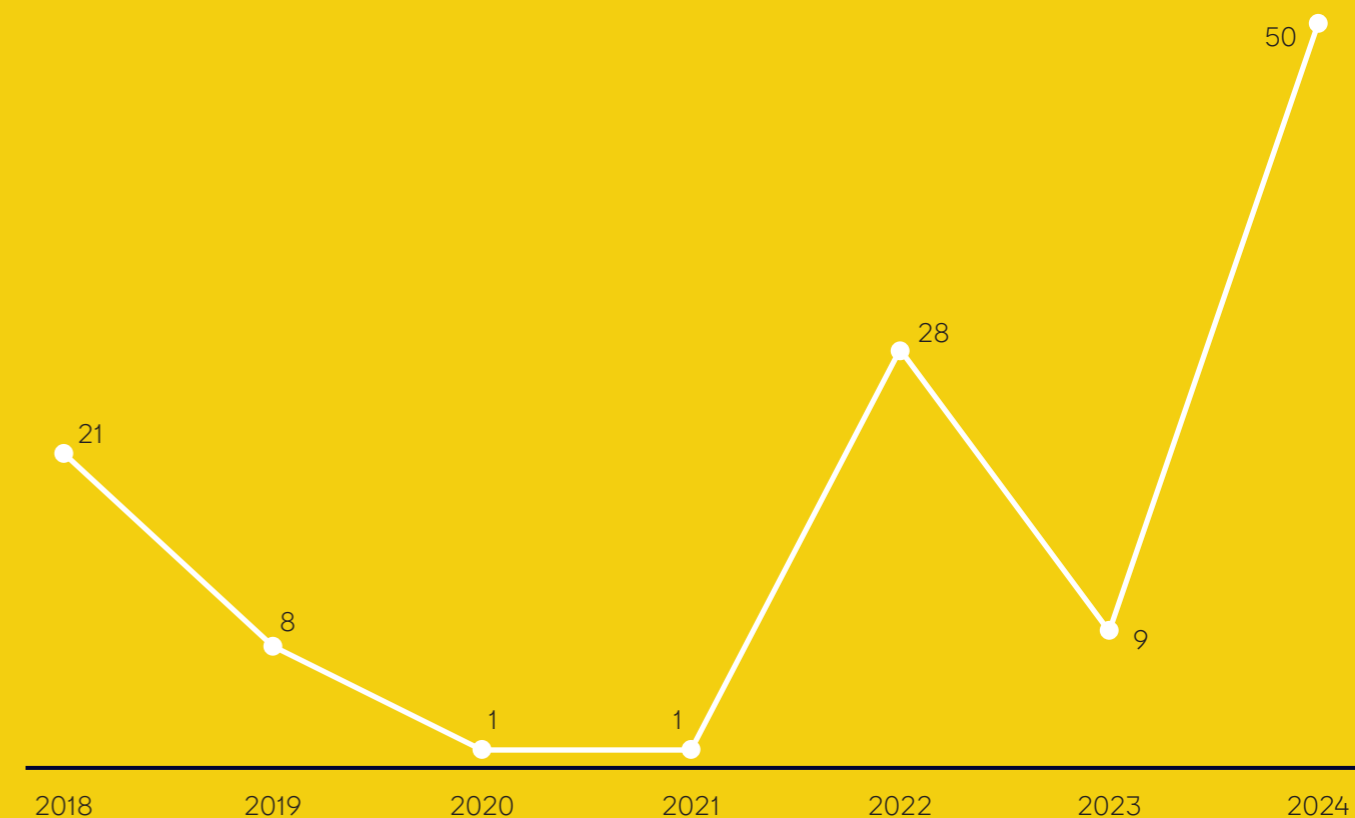
I årsrapporten for 2023 fremgik det at Indsatsteamet havde observeret en tendens ved store byggeprojekter, som involverer styringsentreprenører. Der blev bl.a. oftere fundet overtrædelser i entreprenørkæden, og underbetalingsagerne var større sammenlignet med hovedentreprenører med egenproduktion. Kontroller fra 2024 underbygger den analyse. En opgørelse af efterbetalingskrav i 2024, som blev rejst til hovedentreprenører på baggrund af underbetalingsager i deres underentreprenørkæder, viser, at de største underbetalingsager blev fundet hos en styringsentreprenør. Det samlede efterbetalingskrav for denne styringsentreprenør var 2,4 mio. kr., hvilket er markant højere end det næsthøjeste krav på 696.249 kr., som blev fundet hos en hovedentreprenør med egenproduktion.

En styringsentreprenør er en hovedentreprenør, der udelukkende fungerer som projektleder uden at bidrage med egenproduktion / egne håndværkere i driften. Alt bygge- og anlægsarbejdet udliciteres i stedet som fagentrepriser til underentreprenører.

Et tomt led kendetegner en underentreprenør, ligesom en styringsentreprenør, ikke bidrager med egne medarbejdere til at udføre bygge- og anlægsarbejdet, men videresælger hele opgaven til en eller flere underentreprenører.

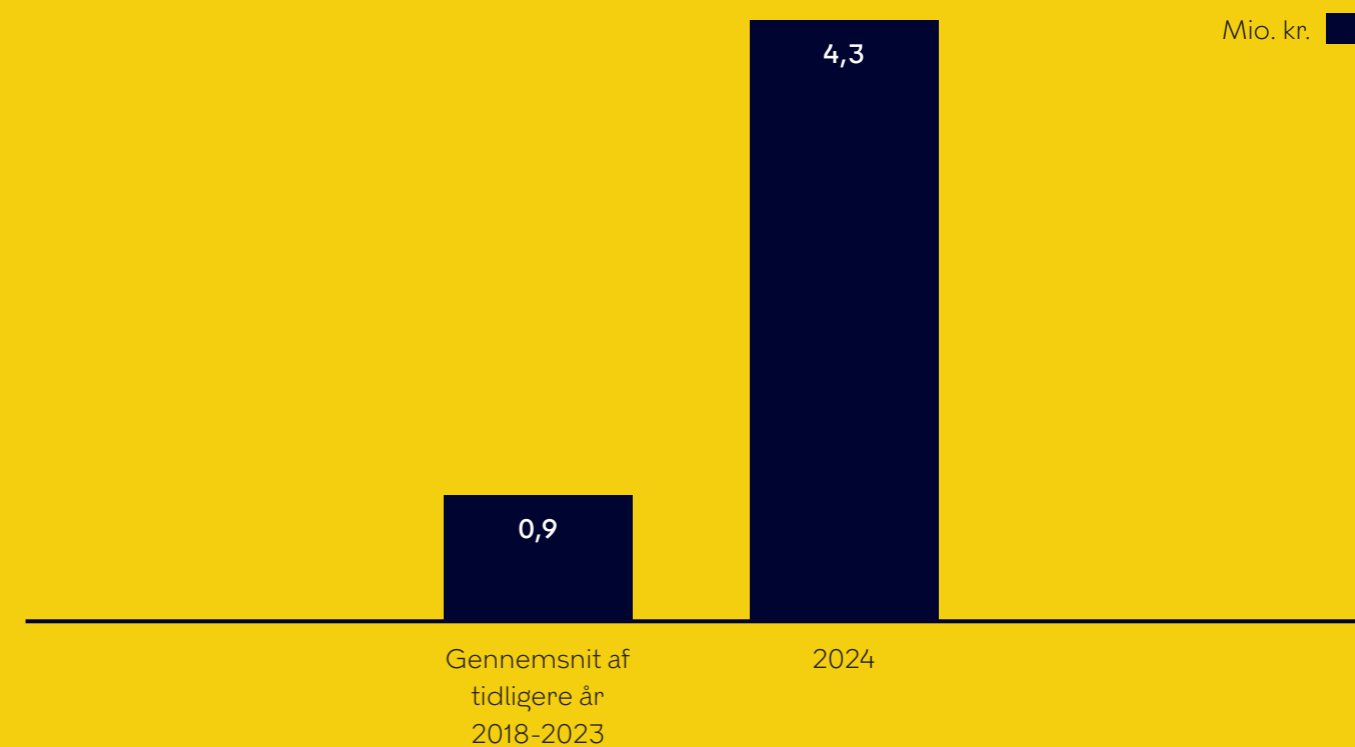
Figur 9

Grafen viser hvor mange efterbetalinger der er beregnet ud fra 100 %-princippet.

Figur 10

Figuren sammenligner det samlede efterbetalingskravs størrelse med gennemsnittet fra tidligere år (2018-2023).

Overtrædelsessag i komplekst entreprenørhierarki

I en overtrædelsessag på et større byggeri forsvandt flere udenlandske underentreprenører i fjerde og femte led i entreprenørkæden i forbindelse med at Indsatsteamet indhentede dokumentation på medarbejdernes arbejdsvilkår. Hovedentreprenøren var styringsentreprenør og flere af leddene i entreprenørkæden viste sig i løbet af kontrolforløbet at være tomme led. Sagens komplekse entreprenørhierarki slørede sagens gennemsigtighed og komplicerede sagsforløbet. Resultatet blev et efterbetalingskrav på 1,7 mio. kr. fordelt på 30 medarbejdere.

Underleverandør havde ikke udbetalt løn i tre måneder

På et stort byggeri mødte Indsatsteamet tre udenlandske medarbejdere, der ikke havde fået løn i tre måneder. Styringsentreprenøren var hverken bekendt med at medarbejderne havde udført arbejde på kontrakten eller at medarbejderne fungerede som falske selvstændige. Da Indsatsteamet initierede dokumentkontrollen af medarbejdernes arbejdsvilkår, forsvandt underentreprenøren fra pladsen og afbrød kontakten til hovedentreprenøren. Derfor blev hovedentreprenøren pålagt at foretage en straksoverførsel til medarbejderne for manglende lønudbetaling. Hovedentreprenøren igangsatte efterfølgende et omfattende stykke arbejde med at danne sig et overblik over underentreprenørkæden, der viste yderligere brud på arbejdsklausulen.

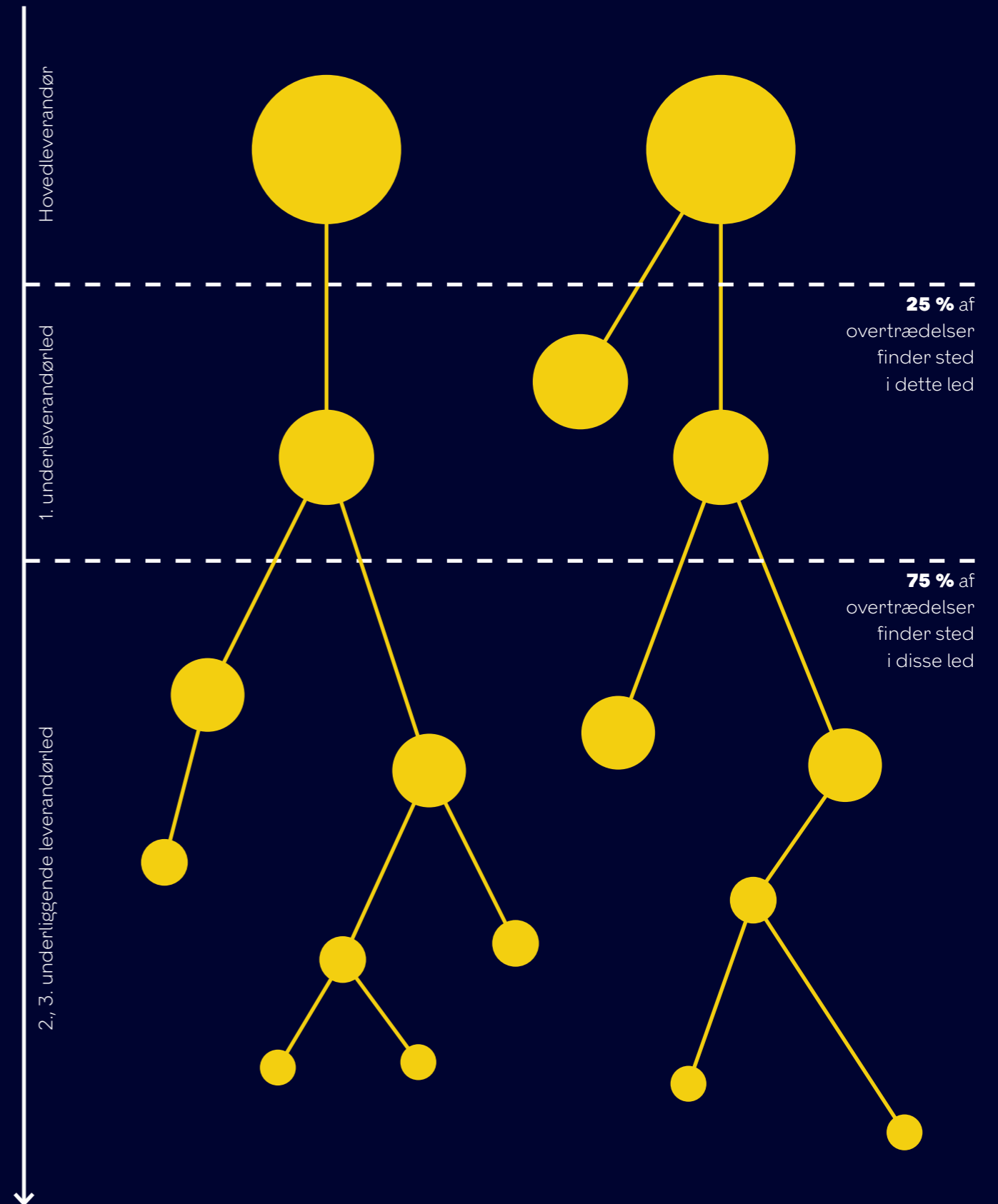
De fleste overtrædelser sker nede i entreprenørkæderne

I 75 % af sagerne i 2024, hvor Indsatsteamet har konstateret underbetaling eller andre materielle overtrædelser af arbejdsklausulen, forekommer de i 2. led eller længere nede i entreprenørkæden. De konstaterede overtrædelsers fordeling på led i entreprenørkæden taler ind i tendensen, som har kendetegnet bygge- og anlægsbranchen de seneste år; at ca. 3 ud af 4 overtrædelsessager findes i 2. led eller i led derunder. Samtidig viser Indsatsteamets kontrolarbejde, at hyppigheden af grove overtrædelser, øges jo længere nede i entreprenørkæderne overtrædelserne forekommer.

Lange entreprenørkæder slører gennemsigtigheden og udfordrer hovedentreprenørens muligheder for at holde styr på sine underentreprenører og opdage overtrædelser nede i kæderne. Samtidig øger de lange leverandørhierarkier kompleksiteten, når Indsatsteamet skal undersøge overtrædelsessager.

Figur 11

Andel af overtrædelser fordelt på led i leverandørkæden på bygge- og anlægsområdet i 2024.

Transportbranchen

Mange og grove overtrædelsessager

Nogle af de største overtrædelsessager der er verseret de seneste år er fundet i transportbranchen. Branchen har særlige udfordringer med et generelt vilkårsniveau, der ligger markant under det niveau, som repræsentative overenskomster på området foreskriver. Transportsagerne er komplekse og omfattende, og fordi sagsforløbene ofte strækker sig over flere år fra en kontrol påbegyndes til den afsluttes, indgår sagernes efterbetalingskrav ikke altid i statistikken over årlige efterbetalingskrav i Indsatsteamets årsrapporter. Årsrapportens status på kontrolarbejdet, som fremgår af afsnittet om "Kontroller af arbejdsklausulen i 2024" gør alene status på kontroller påbegyndt i indeværende år. I dette afsnit fokuseres der derfor på erfaringerne med kontroller af transportydelse på tværs af årene 2018-2024.

Når Indsatsteamet har foretaget screeningsbesøg hos en leverandør i transportbranchen, har Indsatsteamet i 76 % af tilfældene vurderet, at kontrollen skulle opfølges af yderligere kontrol af leverandøren. Tallet er højere end tallet for screeningsbesøg på tværs af alle brancher, der ligger på 33 %.

Indsatsteamet kan i 89 % af dokumentkontrollerne konstatere underbetaling eller andre overtrædelser af arbejdsklausulen. Konstaterede overtrædelser på tværs af alle brancher ligger på 70 %. Hovedparten af de konstaterede overtrædelser er grove overtrædelser. Den gennemsnitlige procent for underbetaling i overtrædelsessagerne ligger på 26 %.

74 % af de konstaterede overtrædelser i transportbranchen forekommer hos hovedleverandørens direkte underleverandør (1. led). Opgørelsen af overtrædelsessager i 1. led omfatter desuden også hovedleverandørens selvstændige vognmænd med eget CVR-nummer, hvor Indsatsteamet har vurderet, at vognmændene har fungeret som falske selvstændige, og derfor er omfattet af arbejdsklausulen. Hovedparten af overtrædelsessagerne i 1. led kan tilskrives brugen af falske selvstændige.

Overvægten af underbetalingsagerne vedrører chauffører, der laster varer direkte fra hovedleverandørens lagerporte. Derfor må det formodes at hovedleverandørens betingelser for at udvise nødvendig omhu og opdage overtrædelser er relativt gode, sammenlignet med andre risikoområder, hvor der er udfordringer med lange uigennemsigtige underleverandørkæder og arbejde, der udføres på forskellige tidspunkter og lokationer. Det afspejler overtrædelsesprocenten for denne branche imidlertid ikke. Indsatsteamet har til gengæld erfaret at kontrolindsatsen på transportområdet har medvirket til at nogle virksomheder er overgået til mere socialt bæredygtige forretningsmodeller. Læs mere om et aktuelt eksempel på dette i afsnittet "Hovedleverandør efterbetaler 2,85 mio. kr. i transportsag".

Falsk selvstændig

Med "falsk selvstændig" menes en person, i dette tilfælde en chauffør, der formelt set udfører et stykke arbejde under eget CVR-nummer, men i relationen til arbejdsgiveren fungerer under vilkår, der i højere grad kan sidestilles med et traditionelt ansættelsesforhold end et samarbejde mellem selvstændigt erhvervsdrivende virksomheder. Chaufføren er ofte underlagt forpligtelser som kan forventes af en fastansat medarbejder, men uden de rettigheder og fordele, som en lønmodtager normalt har i henhold til overenskomst og ansættelsesretlig lovgivning.

Indsatsteamet har igangsat kontrol af leverandør på SKI-kontrakt

I 2024 igangsatte Københavns Kommune for første gang en kontrol af en leverandør i transportbranchen, som leverer på en rammeaftale lavet af Statens og Kommunernes Indkøbsservice A/S (SKI). De fysiske kontrolbesøg blev foretaget på leverandørens adresse samt på forskellige forvaltningsadresser i forbindelse med chaufførernes leverancer.

Kontrollen viser både manglende efterlevelse af dokumentationspligten, materielle overtrædelser i form af underbetaling af underleverandørernes chauffører samt brud på anden lovgivning. Selvom leverancen foregår på en SKI-kontrakt, foretager Københavns Kommunes Indsatsteam sin egen selvstændige kontrol af leverandøren og håndterer sagen med afsæt i samme standarder

og metoder, som når Indsatsteamet kontrollerer kommunens direkte leverandører.

Det betyder, at der som i alle andre overtrædelsessager bliver stillet krav til hovedleverandøren om at rette op både bagud- og fremadrettet med henblik på overholdelse af arbejdsklausulen. På den måde sikres, at alle leverandører til Københavns Kommune, uagtet hvem der har udarbejdet og udbudt kontrakten, lever op til de samme krav om ordnede arbejdsforhold til medarbejdere i hele leverandørkæden.

Sagen er ikke afsluttet, og derfor vil omfanget af sagens overtrædelser herunder efterbetalingskravet ikke fremgå af denne årsrapport.

Én overtrædelse kommer sjældent alene

Når Indsatsteamet finder brud på de kontraktuelle forpligtelser i arbejdsklausulen hos en leverandør, finder Indsatsteamet ofte indikationer på lovbrud inden for relaterede forhold. Det vedrører bl.a.:

- Manglende asbestcertificering af hhv. underleverandører og medarbejdere iht. kontraktvilkår.
- Brud på hviletidsbestemmelser og retten til fridøgn iht. arbejdsmiljøloven samt maksimal ugentlig arbejdstid iht. EU's arbejdstidsdirektiv.
- Manglende lovpligtige varebilskørselstilladelser.
- Ukorrekt eller manglende indberetning af løn til SKAT (formodning om sort betaling).
- Manglende arbejdsskedeforsikringer.
- Manglende eller ukorrekte lovpligtige timeregistreringer.
- Manglende eller mangelfulde lovpligtige ansættelsesbeviser.
- Forfalskede dokumenter f.eks. lønsedler, hvor lønnen ikke afspejler den rigtige aflønningsform- og beløb og/eller aldrig er overført, eller kvitteringer for bankoverførsler af løn til konti, som viser sig ikke at tilhøre de medarbejdere, som arbejdsgiver har oplyst.

Sager som den, der fremgår af boksen til højre understreger vigtigheden af arbejdsklausulens krav om digital sporbar løn i arbejdsklausulen, og at sagerne følges helt til dørs, når der er mistanke om snyd.

Indsatsteamet kan ikke til fulde afdække eller sanktionere manglende overholdelse af lovgivning på områder, der strækker sig udover kommunens sociale klausulers forpligtelser. Men det indgår som relevante faktorer i de konkrete risikovurderinger. Hvis lovpligtige certifikater eller tilladelser mangler, så er der ofte også andre forhold, som leverandøren misligholder f.eks. ordnede vilkår til sine ansatte.

Hvis Indsatsteamet får mistanke om strafbare lovovertrædelser, videregiver Indsatsteamet oplysningerne til relevante myndigheder som f.eks. SKAT, Arbejdstilsynet eller Politiet.

Manglende digital lønsporing i overtrædelsessag

I en dokumentkontrol af en underleverandør på et byggeri modtog Indsatsteamet, hvad der lignede korrekt dokumentation på udbetalt løn til en medarbejder i form af lønsedler, eIndkomst- og bankkvitteringer. Men da Indsatsteamet kontaktede banken, blev det oplyst, at bankkontoen ikke tilhørte den medarbejder, som fremgik af lønsedlen. Leverandørens forklaring var, at kontoen tilhørte medarbejderens ven, da medarbejderen ikke selv havde en konto. Medarbejderen bekræftede den manglende konto overfor Indsatsteamet og fortalte, at hans chef gav ham kontante udbetalinger. Indsatsteamet løste sagen ved at stille krav om at medarbejderen fik efterbetalt fuld løn (100 %-beregning) for det udførte arbejde på Københavns Kommunes byggeprojekt til en ny lønkonto, som medarbejderen oprettede ifm. sagen.

4. Hovedleverandør efterbetaler 2,85 mio. kr. i transportsag

I 2024 blev en stor arbejdsklausulsag på transportområdet afsluttet, som er én af de største sager, der har været i Københavns Kommune, målt på samlet efterbetalingsbeløb. Udover at sagsforløbet har været komplekst og omfattende indeholder sagen en principiel håndtering af krydsfeltet mellem selvstændige og ansatte.

I maj 2022 indledte Indsatsteamet en kontrol af Det Danske Madhus A/S (DDM) og Multi Trans A/S (MT), der dagligt udbringer måltider til ca. 2.500 af Københavns Kommunes borgere. Der er tale om to forskellige kontrakter, men sagerne er løst parallelt, fordi MT er datterselskab til DDM.

Derfor er den primære dialog i sagsforløbet foregået mellem DDM og Københavns Kommune.

DDM/MT var fra kontrolperiodens start samarbejdsvillige og udleverede det materiale, som Københavns Kommune anmodede om. Selvom Københavns Kommune og DDM/MT på mange punkter ikke var enige, lykkedes det gennem god dialog og respekt for hinandens synspunkter, at indgå en aftale om efterbetaling til de selvstændige vognmænd.

For at kunne afdække chaufførernes reelle arbejds- og lønvilkår foretog Indsatsteamet screeningsbesøg på de to lagre, hvorfra chaufførerne pakker og laster måltiderne, og kørte med chaufførerne i varebilerne på deres planlagte ruter. På den baggrund vurderede Indsatsteamet, at der var høj risiko for under-

betaling af leverandørens chauffører, og Indsatsteamet udtog derfor de faste chauffører til dokumentkontroller.

Alle de faste chauffører havde kontrakter som selvstændige vognmænd med eget CVR-nummer. På baggrund af kontrolarbejdet og den dokumentation som blev indhentet, var det Indsatsteamets vurdering, at de selvstændige vognmænd var omfattet af arbejdsklausulen, der derfor skulle anvendes.

Langt de fleste arbejdsklausulsager i Københavns Kommune afsluttes indenfor et år. Men særligt på transportområdet er der nogle komplekse og omfangsrige sager, hvor sagsforløbet strækker sig over markant længere tid. Denne transportsag tilhører sidstnævnte gruppe af sager, hvorfor efterbetalingsbeløbet på 2,85 mio. kr. heller ikke fremgår af statistikken for det samlede efterbetalingskrav i 2024.

Sagens kompleksitet har særligt handlet om beregningerne af den samlede arbejdstid, der blev foretaget på baggrund af analyser af hhv. køretid, leveringstid og øvrig arbejdstid. De tre komponenter var afgørende for at fastslå efterbetalingens størrelse.

Formodningsreglen

Når Indsatsteamet skal vurdere, om der er tale om falske selvstændige, sker vurderingen altid på baggrund af de konkrete forhold i den enkelte sag. De følgende parametre er en del af vurderingen:

- Personen har en fast tilknytning til og udfører mere end 80 % af sit arbejde for én arbejdsgiver - herunder koncernforbundne arbejdsgivere.
- Arbejdsgiver har mulighed for at udøve, eller udøver, detaljeret kontrol og/eller instruktion med personens udførelse af arbejdet.
- Personen er helt eller delvist forpligtet til personligt at udføre arbejdet.
- Personen er forpligtet til at udføre arbejdet i arbejdsgivers navn, f.eks. ved at anvende uniform, materiale mv., som er designet, udsmykket mv. som krævet af arbejdsgiver.

Der består en formodning om, at en person er "ansat", hvis to eller flere af ovenstående betingelser er opfyldt, heraf navnet "formodningsreglen". Fravær af ovenstående betingelser indebærer dog ingen formodning om, at personen ikke skal betragtes som "ansat".

Tidsestimeringen blev foretaget på baggrund af en omfattende mængde datasæt hentet fra fakturaer, kontoudtog/-udskrifter, GPS- og app-data. Ydermere foretog Indsatsteamet løbende observationer og interviews, der indgik som supplerende datamateriale i beregningsgrundlaget og var med til at vurdere validiteten af det indhentede datamateriale og bidrage til fortolkning heraf.

Indsatsteamet kunne konstatere materielle overtrædelser af arbejdsklausulen, og der blev på denne baggrund afholdt en række mæglingsmøder mellem parterne. Formålet med møderne var bl.a. at samarbejde om at afklare valg af referenceoverenskomst, fastslå hvilken dokumentation som var pålidelig og tilgængelig, og at konsolidere beregningsgrundlaget. Som en del af mæglingen forpligtede DDM/MT sig til at rette op både bagud- og fremadrettet.

Københavns Kommune kunne på baggrund af mæglingsmøder i efteråret 2024 fremsætte en deligt krav til efterbetaling på 2,85 mio. kr. fordelt på 28 faste chauffører. DDM/MT efterbetalte og dokumenterede dette i overensstemmelse med parternes aftale over for Indsatsteamet. 13 af vognmændene har modtaget over 100.000 kr. i efterbetaling, og én vognmand har modtaget lige over 400.000 kr.

DDM/MT valgte undervejs i forhandlingerne at ændre forretningsmodel. I den forbindelse har DDM/MT ved årsskiftet fastansat alle chauffører på transport- og logistikoverenskomsten (også kaldet ATL-overenskomsten).

Indsatsteamet har bistået med beregningsmodeller og udtræk af data som led i DDM/MT's egen genopretningsplan for perioden, der løber fra kontrolafslutning til overenskomstdækning. DDM/MT har foretaget yderligere efterbetalinger til chauffører på denne baggrund.

Sagsforløbet har krævet tæt dialog, og parterne har haft forskellige synspunkter og fortolkninger undervejs. Men sagen har udviklet sig til en positiv fortælling om en stor leverandør, der har udvist vilje til at samarbejde med Indsatsteamet i sagsforløbet med henblik på at rette op og levere ordnede løn- og ansættelsesvilkår til sine chauffører.

Det betyder, at der nu for andet år i træk kan sættes endeligt punktum i en stor transportsag. Sagen understreger vigtigheden af det kontrolarbejde og den kravopfølgning, som Indsatsteamet foretager, og viser at Københavns Kommunes indsats er med til at skubbe en risikobranche i en mere social bæredygtig retning.

“Det Danske Madhus tilbereder god mad til udbringning til borgere. Sagen havde vi gerne været foruden, og helt enige bliver vi nok aldrig. Vi har efter en proces nået et resultat, som er godt for alle, og har efterbetalt vognmændene som aftalt. Ved indgåelse af overenskomster for alle vores chauffører, slipper vi heldigvis for den slags sager i fremtiden”.

– Direktør Søren Stoltenberg
Vilmand, Det Danske Madhus A/S

5. Hovedstadssamarbejdet – En fælles indsats mod social dumping

Hovedstadssamarbejdet drives af Københavns Kommunes Indsatsteam mod social dumping. Samarbejdet er en strategisk indsats mod social dumping på tværs af kommunegrænser og blandt offentlige institutioner i hovedstadsområdet.

Deltagere i Hovedstadssamarbejdet

- Københavns Kommune
- Albertslund Kommune
- Hvidovre Kommune
- Rødovre Kommune
- Glostrup Kommune
- Frederiksberg Kommune
- Hillerød Kommune
- Ishøj Kommune
- Vejdirektoratet (anlægsprojekt Nordhavnstunnellen)
- Nationalbanken (restaurering af banken)

Social dumping holder sig ikke indenfor kommunegrænser. Derfor er en fælles indsats på tværs en vigtig brik i at bekæmpe unfair lønvilkår og konkurrence. Formålet med Hovedstadssamarbejdet er at skabe fair konkurrencevilkår for leverandører samt sikre fair løn- og arbejdsvilkår for leverandørernes ansatte i hovedstadsområdet.

Gennem Hovedstadssamarbejdet udfører Indsatsteamet kontroller af arbejdsklausuler i samarbejdspartneres leverandørkontrakter. Samarbejdet giver andre kommuner og offentlige institutioner mulighed for at købe kontrol- og rådgivningsydelser af Indsatsteamet. Dette muliggør, at der på projekter på en kontrakt for en kommune eller offentlig institution, der ikke har et in-house indsatsteam, kan blive ført kontroller af en høj faglig standard.

På den måde samler Hovedstadssamarbejdet kræfterne i et allerede stærkt specialiseret og veletableret Indsatsteam. Det sikrer strømlinet og kvalificeret rådgivning og kontrol – til gavn for både samarbejdspartnere og leverandører. Gennem Hovedstadssamarbejdet kan Indsatsteamet arbejde med og indsamle data og erfaringer på tværs af kommunegrænser, ligesom leverandørerne gør det.

Københavns Kommunes Indsatsteams rolle:

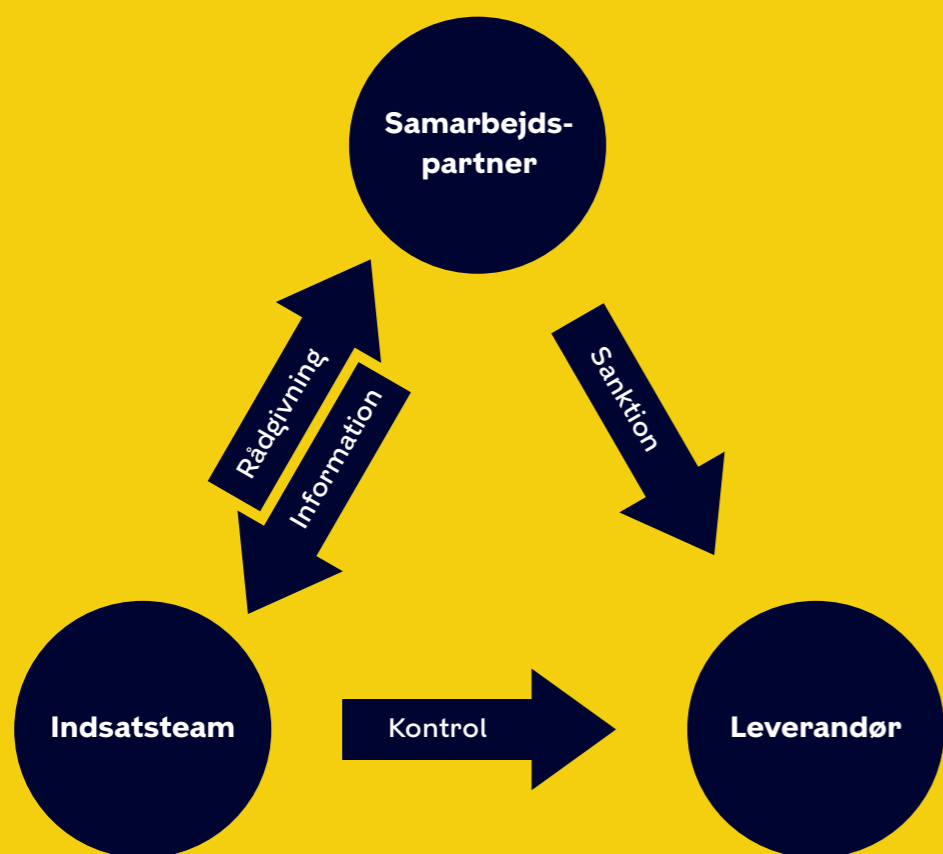
- Udvalger aftaler til kontrol på baggrund af den risikobaserede fremgangsmåde.
- Gennemfører uanmeldte fysiske kontroller af leverandører.
- Foretager faglige vurderinger af, om klausuler er overholdt.
- Rådgiver kontraktholdere hos samarbejdspartnerne ved konstaterede overtrædelser, udregner efterbetalingskrav, skriver rapporter, faciliterer mæglingsmøder, anbefaler sanktioner og sikrer efterbetaling.
- Indstiller til håndhævelse ved overtrædelse af arbejdsklausulen.

Samarbejdspartneres rolle:

- Udpeger en intern koordinator, der skal fungere som den centrale tovholder på integration i Hovedstadssamarbejdet.
- Sikrer systematisk anvendelse af (de nyest opdaterede) klausulkrav i relevante kontrakter.
- Giver Indsatsteamet adgang til relevante informationer om kontraktportefølje og sikrer uhindret adgang til arbejdspladser.
- Håndhæver arbejdsklausulen ved overtrædelser.

Figur 12

Rollefordeling mellem Indsatsteamet og samarbejdspartner.

Organiseringen af samarbejdet er illustreret i figur 12, og følger samme model som i Københavns Kommune ift. sammenhæng og rollefordeling mellem hhv. kontrollerende og håndhævende instans.

Udvidet samarbejde

Hovedstadssamarbejdet har i 2024 gennemgået en forandringsproces med henblik på at sikre et stadigt voksende tværgående samarbejde gennem en forenkling af organiseringen. Der har i samarbejdet været et fælles ønske om at tilpasse kontrollerne til de enkelte samarbejdspartneres behov og forbedre muligheden for fælles kontroller på tværs af samarbejdspartnere. Kontrolindsatsen vil i udgangspunktet omhandle kontrol af arbejdsklausuler på bygge- og anlægsområdet, men kan fremover også udvides til

andre områder som transport-, rengørings- eller socialområdet. Derudover kan aftalen også udvides til andre klausuler såsom uddannelses- og ID-kortklausuler.

Som led i denne nye organisering etableres der også et erfaringsnetværk på tværs af de bilaterale samarbejder i Hovedstadssamarbejdet. Netværket faciliteres af Københavns Kommune og har til formål at udveksle erfaringer og viden, bl.a. med henblik på at kunne koordinere tværgående kontrolindsatser på udvalgte områder samt revision af klausuler.

Når Indsatsteamet beregner løn og efterbetalingskrav på Københavns Kommunes kontrakter, er det med udgangspunkt i det arbejde og de timer, der er præsteret på Københavns Kommunes arbejdspladser. Når leverandøren efterfølgen-

Social dumping holder sig ikke indenfor kommunegrænserne. Derfor er den fælles indsats en vigtig brik i at bekæmpe unfair arbejdsvilkår og konkurrence.

de skal rette op på medarbejdernes lønvilkår vedrører kravet kun arbejde, som er foretaget i regi af Københavns Kommune. Nogle gange oplever Indsatsteamet leverandører, der ikke kun retter op på arbejde leveret til Københavns Kommune, men at de laver varig lønregulering for alle deres medarbejdere på tværs af opgaver. På den måde skubbes markedet i en positiv retning udover det niveau der eksisterer på den enkelte kontrakt.

Indsatsteamet ser dog også eksempler på at nogle leverandører giver deres medarbejdere højere satser, når de udfører arbejde på Københavns Kommunes opgaver, og lavere satser, når de udfører arbejde alle andre steder. Det kan f.eks. stå som "Københavns Kommune timesats" på medarbejdernes lønsedler. Disse eksempler viser behovet for at kunne påvirke markedet udover egne kontrakter og en indsats på tværs af offentlige indkøbere.

6. Nyt værktøj er taget i brug

Københavns Kommune har fået udviklet et nyt IT-system til registrering af kommunens leverandører, underleverandører, og de medarbejdere der udfører arbejde på en kommunal aftale. Registringsværktøjet skaber transparens i leverandørhierarkier og understøtter den eksisterende kontrolindsats mod social dumping.

I efteråret 2024 blev den første hovedentreprenør på et byggeprojekt i kommunen oprettet i registreringssystemet og data på underleverandører og medarbejdere har siden da kunne registreres af brugere og tilgås af Indsatsteamet. Udrulningen af registreringssystemet har ind-

til videre haft primært fokus på byggepladser, men det er hensigten, at systemet i 2025 skal implementeres på kontrakter indenfor andre risikobrancher f.eks. transport- og rengøringsbranchen.

Meget mere end et plastikkort

I takt med at Københavns Kommune udbreder softwaren på arbejdspladser bliver der parallelt udviklet bagvedliggende værktøjer, der gør det muligt for Indsatsteamet at sammenholde kontroldata med både historisk og live-data, som fremgår af registreringssoftwaren. Det vil optimere Indsatsteamets risikovurdering i alle faser af kontrolprocessen.

Registreringssystemet har allerede vist sig at være et brugbart værktøj. Eksempelvis kunne Indsatsteamet af data i systemet se, at en

ID-kortklausulerne

Med henblik på at sikre korrekt anvendelse af registreringssystemet er der udarbejdet to klausuler.

1. Kontraktbestemmelser om registrering i kommunens kontrolsystem	Klausulen vedlægges relevante kontrakter med en kontraktsum på over 5 mio. kr.
2. Kontraktbestemmelser om registrering i kommunens kontrolsystem og brug af ID-kort på arbejdspladsen	Klausulen vedlægges relevante kontrakter med kontraktsum over 5 mio. kr. hvorpå et betydeligt antal medarbejdere er beskæftiget, og hvor der i forvejen fra leverandørens side arbejdes med et sikringsniveau på arbejdspladsen, der muliggør indhegning af pladsen og adgangsbegrænsning via ID-kort.

I begge klausuler forpligtes hovedleverandøren til at sikre korrekt registrering af underleverandører samt egne og underleverandørers medarbejdere i hele kontraktens periode.

underentreprenør, som tidligere har overtrådt arbejdsklausulen, udførte arbejde på et byggeprojekt, hvor registreringssystemet var implementeret. Derfor foretog Indsatsteamet et fysisk kontrolbesøg på byggepladsen som gav anledning til efterfølgende dokumentkontrol. Dokumentkontrollen viste, at nogle af de medarbejdere, som fremgik af registreringssystemet, ikke fremgik af den fremsendte mandskabsliste. Det fik straks hovedleverandøren til at skærpe sin opmærksomhed på sine underentreprenørkæder. Sagen, som endnu ikke er lukket, er et eksempel på hvordan Indsatsteamet effektivt kan tilrette sin kontrol på baggrund af en risikovurdering, hvor historisk data bliver sammenholdt med aktuelle data på projektet.

Et fordelagtigt redskab for hovedleverandører

Med systemet får hovedleverandørerne bedre mulighed for løbende at kunne følge med i, hvilke af deres underleverandører, der benytter sig af yderligere underleverandører og på den baggrund øge betingelserne for at være proaktive for at undgå klausulovertrædelser.

Derudover er registreringssystemet nyttigt for hovedleverandørerne, hvis de udtages til en dokumentkontrol og skal løfte dokumentationspligten, fordi overordnede data på underleverandører og medarbejdere allerede figurerer i systemet.

Hvad registreres i systemet?

- Projektdetaljer f.eks. gældende klausul, hovedleverandør og underleverandører, kontraktens længde, lokation samt ansvarlig forvaltning.
- Leverandørdetaljer f.eks. leverandørens administrator, adresse, kontaktinformationer, medarbejdere og andre projekter, som leverandøren er tilknyttet.
- Medarbejderdetaljer f.eks. faggruppe, uddannelsesniveau (faglært, lærling mv.), sprog, billede af medarbejder og kontaktinformationer, der gør det muligt for bygherre og hovedleverandør at kommunikere direkte med medarbejderen.

7. Uddannelsesklausulen

Københavns Kommunes uddannelsesklausul stiller krav om, at leverandører bidrager til at uddanne fremtidens faglærte arbejdskraft ved at sikre elev- og lærepladser.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har foretaget fremskrivninger af ubalancer på arbejdsmarkedet, der viser, at der i 2030 vil være en væsentlig mangel på faglært arbejdskraft samtidig med at der vil være et overskud af ufaglært arbejdskraft i Danmark. Når arbejdsgivere oplever mangel på kvalificerede medarbejdere, kan de være tilbøjelige til at anvende ufaglærte eller udenlandske arbejdstagere, som i højere grad vil acceptere dårlige løn- og arbejdsforhold, for at få opgaven løst. Ubalancen kan have betydelige negative følgevirkninger på arbejdsmiljøet på arbejdspladserne og øge risikoen

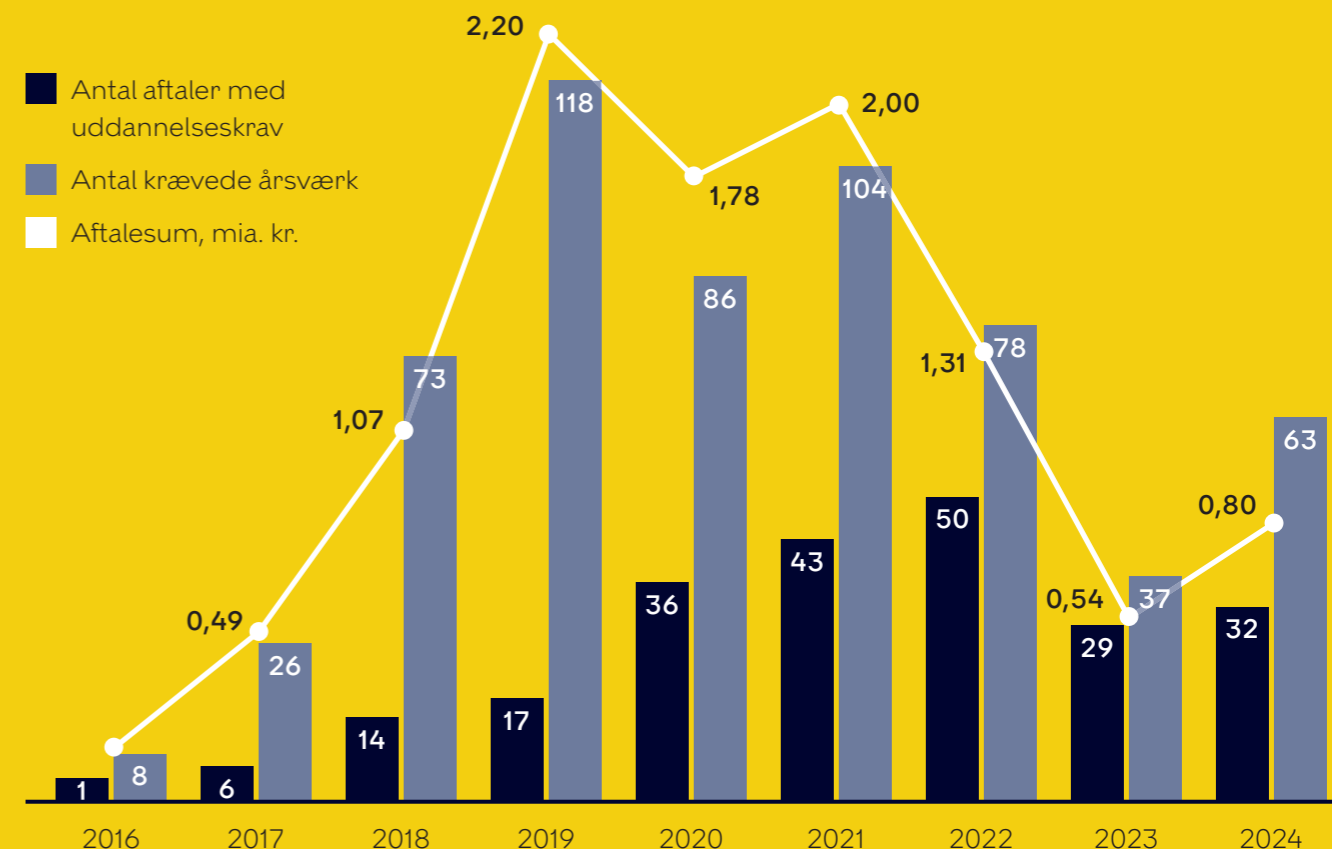
for social dumping. Derfor har Københavns Kommune siden 2010 stillet krav om, at leverandører til kommunen aktivt skal bidrage til at uddanne fremtidens faglærte arbejdskraft ved at sikre elev- og lærepladser igennem en uddannelsesklausul. På den måde er uddannelsesklausulen med til at sikre, at fremtidens arbejdstagere får de kvalifikationer og erfaringer, som modvirker social dumping.

Kontroller af uddannelsesklausulen i 2024

Arbejdet med uddannelsesklausulen foregår ud fra samme overordnede risikobaserede kontrolproces som ved arbejdsklausulen: 1) analyse af kontraktportefølje og historiske data 2) fysiske kontrolbesøg og dokumentkontrol 3) opklaring, herunder afdækning af overtrædelsers omfang og 4) håndhævelse og genopretning ved overtrædelser. Arbejdet med uddannelsesklausulen adskiller sig fra arbejdsklausulens arbejde ved

Figur 13

Grafen viser hvor mange aftaler med uddannelseskrav der er indberettet til Indsatsteamet.

at være mere dialogbaseret og have mere fokus på en forebyggende indsats. Det skyldes, at det først ved kontraktens udløb kan blive afgjort, hvorvidt klausulkravene er opfyldt eller ej.

I 2024 har Indsatsteamet gennemført 68 kontroller af uddannelsesklausulen på 39 forskellige kontrakter. På de 15 kontrakter der er afsluttet i løbet af 2024, har der været stillet krav om beskæftigelse af 50,47 lærlinge- og elevårsværk. Der er registreret beskæftigelse af 54,77 lærlinge- og elevårsværk.

Kontrollerne af uddannelsesklausulen viser, at langt de fleste leverandører realiserer det antal lærlinge- eller elevårsværk, som de er forpligtede til.

Kontrakter med uddannelsesklausul

Opgørelsen af aftaler som er omfattet af uddannelsesklausulen, er foretaget ud fra hvornår

aftalerne er indgået. Der blev i 2024 indrapporteret 32 aftaler med krav om lærlinge og elever. Aftalerne indeholdt krav om samlet 63 årsværk til elever eller lærlinge.

De indrapporterede kontrakters gennemsnitlige økonomiske størrelse var mindre sammenlignet med tidligere år, og det påvirker det samlede antal af årsværk, der følger kontraktens størrelse. Den samlede kontraktsum i 2024 var på 802 mio. kr. Fordi kontraktinformationerne ikke automatisk indrapporteres, men indsendes af de enkelte forvaltninger er data vedrørende kontraktsummer behæftet med en vis usikkerhed.

Der er fortsat behov for løbende at sikre uddannelsesklausulens forankring på tværs af kommunens forvaltninger. I 2024 foretog Indsatsteamet en revision af uddannelsesklausulen, der bl.a. fokuserer på at styrke implementeringen af den reviderede klausul og tilhørende vejledninger på tværs af forvaltninger og koncernenheder i 2025.

Uddannelsesklausulen (2014)

Uddannelsesklausulen vedlægges kontrakter på bygge- og anlægsopgaver og tjenesteydelser, hvor det er muligt at uddanne lærlinge eller elever. Kontrakten skal som minimum enten;

- strække sig over 6 måneder og
- have en samlet skønnet kontraktsum på 5 mio. kr. eller
- have skønnede lønudgifter for 4 mio. kr.

For renoveringsopgaver skal den skønnede kontraktsum være minimum 5 mio. kr. eller de skønnede lønudgifter skal have en samlet minimumsværdi på minimum 3 mio. kr.

Revision af uddannelsesklausulen

Indsatsteamet har i 2024 sat gang i en revision af uddannelsesklausulen. Det sker for at styrke Københavns Kommunes indsats i relation til beskæftigelsen af elever og lærlinge. Revisionen er blandt andet foretaget på baggrund af den reviderede Udbudslov fra d. 1. juli 2022, der rejser krav om oplæring i offentlige kontrakter og de praktiske erfaringer, som Indsatsteamets løbende har fået i forbindelse med arbejdet med klausulen.

Revisionen vil blandt andet have til formål at opdatere anvendelsesområder og tærskelværdier og optimere interne arbejdsgange.

Revisionen af uddannelsesklausulen indebærer bl.a. følgende:

- Krav om oplæring og præcisering af målgruppe for uddannelser, som samtidig udvides.
- Beskæftigelsesklausulen fjernes fra uddannelsesklausulen og bliver selvstændig klausul.
- Ændring af dokumentationskravene, som bl.a. indebærer løbende status- og slutopgørelser.
- Sanktioner for manglende overholdelse af dokumentationskrav på 100.000 kr. indføres.
- Sanktionsniveauet for manglende opfyldelse af årsværk øges fra 100.000 kr. til 250.000 kr.
- Beregningsmetoden for elev- og lærlingeårsværk optimeres og hjemtages.

Med revisionen af uddannelsesklausulen følger også opdaterede vejledninger til leverandører, modtagere af støtte/tilskud og projektledere i Københavns Kommune.

Hotline 3366 7010

Har du mistanke om social dumping eller urimelige arbejdsvilkår, når du eller andre har arbejdet på en aftale eller opgave for Københavns Kommune?

Du kan ringe eller skrive til hotlinen anonymt. Hotlinen er altid åben for henvendelser vedr. social dumping ved leverandører til Københavns Kommune, og vores Indsatsteam vil rykke ud med kort varsel.